

Kısa ..Kısa Kısa..Kısa..K..

Kahve göğüs ölçüsünü küçültüyor

İsveç'te yapılan bir araştırmaya göre, fazla kahve içmek, çok sayıda kadında göğüs ölçüsünün küçülmesine neden olabiliyor. İsveç'te yayımlanan The Local gazetesinin haberine göre, ülkenin güneyindeki Lund Üniversitesi'nden Onkolog Helena Jernstrom, kahve içmenin göğüs ölçüsüne önemli etkisi olabileceğini belirterek, bu etkinin kadınların yaklaşıklık yarısında bulunan bir genin sonucu olduğunu kaydetti.

Günde en az 3 fincan kahvenin kanser riskini azalttığını hatırlatan Jernstrom, büyük göğüslü kadınlar da daha fazla meme kanseri teşhisi konulduğu teorisi üzerine bu araştırmayı yaptığını belirtti. Jernstrom, kahve tüketimiyle göğüs büyüklüğü arasında doğrudan bağlantı olup olmadığını baktığını ve bu bağlantıyı bulduğunu söyledi.

Jernstrom ve ekibinin 270 kadın üzerinde yaptığı araştırma, British Journal of Cancer dergisinde yayımlandı.

Aya insansız seyahat

Çin'den sonra Hindistan da uzaya açıldı. Hindistan'ın Ay'a gidecek insansız ilk uzay aracı fırlatıldı. Fırlatılan Chandrayaan-1 uzay aracı, ay yörüngesine yerleşecek. Satış Dhavan Uzay Üssü'nden yapılan açıklamada, Sanskrit dilinde "Ay Gemisi" anlamına gelen Chandrayaan-1 uzay aracının, planlandığı gibi dün TSI 03.52'de Bengal Körfezi'nin kuzeyindeki Andra-Prades eyaletinde, Chennai'ya 90 kilometre uzaklıkta Sriharikota'da kurulu üsten fırlatıldığı belirtildi. Chandrayaan, toplam 320 ton ağırlığında "Kutup Uydu Kalkış Aygıtı" (PSLV-C11) roketinin 12'şer tonluk 6 dilimli yan destek roketleriyle Ay'a doğru yola çıktı. Chandrayaan-1 roketi, ay modülünde, ABD ile Bulgaristan'ın da üye olduğu Avrupa Uzay Kurumu'nun geliştirdiği aygıtları ve Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi'nin (NASA) 2 harita aygıtını taşıyor.

Aracın Ay'a çok yakınlaşması, 100 km irtifada yörüngeye girmesi planlandı. Hindistan'ın ilk Ay aracının fırlatıldığı üs Satış Dhavan, adını, akışkanlar ve yer katmanları uzmanı büyük Hintli fizikçiden alıyor. Satış Dhavan, 2002'de 82 yaşında öldü. Asya'da Japonya ve Çin'e yarışan Hindistan, bu roketle bugüne dek değişik ülkelere 29 uyduyu yörüngeye gönderdi. İsrail'in uydusunu yollaması, İran'ın protestosuna neden oldu.

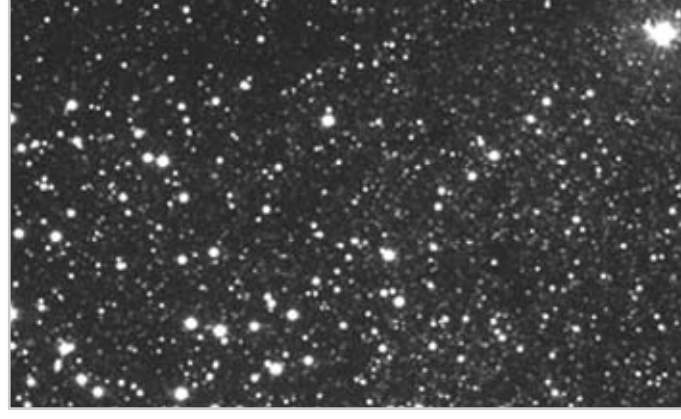
Sevgisizlik boyu kısaltıyor

Sevgisiz kalan çocuğun boyu kısa olabiliyor. Türkiye'de görülme sıklığı yüzde 3-15 arasında değişen boy kısalığı, anne karnından başlayıp final boyu kadar uzanan yaşamda birçok etkene bağlı olarak gelişebiliyor. Bu etkenler arasında beslenme bozukluğu ve sevgisizlik gösteriliyor. Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Çocuk Endokrinoloji Bilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Mehmet Emre Atabek, büyümenin, anne karnında başladığını ve ergenlik döneminin sonuna kadar sürdüğünü söyledi. Çocukları erişkinlerden farklı kılan bir özellik olduğunu ifade eden Atabek, özellikle kronik hastalıklar ve beslenme yetersizliği boy uzamasını etkileyen en sık nedenler olarak bildiğini kaydetti.

Yıldızların sesi kaydedildi

Bilim adamları, Güneş'e benzer yapıda üç yıldızın seslerini kaydetti.

Fransa'nın Corot uzay teleskopu kullanılarak yapılan kayıtlar ve elde edilen bilgiler Science adlı dergide yayımlandı. Bilim adamları bu yöntem sayesinde ilk kez, 100 ışık yılı uzaklıkta üç yıldızın doğasına ilişkin bilgilerin elde edildiğini belirtiyor. Dikkatle dinlendiğinde bu sesler, düzenli bir nabız atışını andırıyor. Ayrıca yıldızlardan birinin sesinin diğerlerinden farklı olduğu dikkati çekiyor. Ses farklılığı, yıldızın yaşı, büyüklüğü ve kimyasal yapısına dayandırılıyor. Yıldız sismolojisi adı verilen ses kayıt tekniği, uzay bilimcilerin giderek daha çok ilgilendikleri bir araştırma yöntemine dönüşüyor. Zira fotoğraflar sadece yıldızların yüzeyine ilişkin bilgiler sunarken, ses kaydı yıldızların içinde nasıl bir yapı ve dönüşüm olduğuna ilişkin de bilgiler sunabiliyor. Ancak bu hiç de kolay bir süreç değil. Londra'daki Queen Mary College'dan Profesör Ian Roxburgh bunu, "daha önce hiç görmediğiniz bir enstrümanın sesini duymak neye benzediğini tahmin

etmeye çalışmak gibi" sözleriyle tanımlıyor. (arkadaş)

Sperm hücresi kansere derman oluyor

Lösemi hastalarına yeni bir umut doğdu. İngiltere Newcastle Üniversitesi'nden Prof. Dr. Nayernia, herhangi bir bozukluğun olmadığı sperm hücrelerinden, kemik iliği ve kan hücreleri oluşturabileceklerini söyledi. İngiltere Newcastle Üniversitesi'nden Prof. Dr. Karim Nayernia, sperm hücrelerinden kemik iliği ve kan hücreleri oluşturulan sağlık projesini hakkında "Gelecekte de bu yöntemi iyi uyguladığımız zaman lösemi hastalarına kemik iliği için bağışçı ya da donör bulunmasına gerek kalmayacak" dedi. İngiltere Newcastle Üniversitesi'nden Prof. Dr. Nayernia, hastanın sperm hücrelerinde herhangi bir bozukluk olmadığı takdirde, sperm hücrelerini kemik iliği ya da kan hücrelerine dönüştürebileceklerini söyledi. Henüz çalışmanın çok başında olduklarını ifade eden Prof. Dr. Nayernia, sunları söyledi: "Kanserde bildiğiniz üzere bir genetik bozukluk var. Örneğin lösemide bozukluk kan hücrelerinde. Sperm hücrelerinde bir bozukluk yok. Burada eğer sperm hücresi iyiyse, hiçbir genetik bozukluk yoksa biz bu sperm hücrelerini alıyoruz. Başka bir ortamda bunu kültürüyoruz ve daha sonra bunu lösemi hastalarında kan hücreleri haline getirip kemik iliği transplantasyonunda kullanabiliyoruz. Gelecekte de bu yöntemi iyi uyguladığımız zaman lösemi hastalarına kemik iliği için bağışçı ya da donör bulunmasına gerek kalmayacak. Hastanın sperm hücrelerini alacağız, bu hastanın sperm hücrelerini kullanarak mesela kemik iliğine ya da kan hücrelerine dönüştüreceğiz ve bu hastaları tedavi edeceğiz. Çok yeni bir çalışma."

Sperm hücresi yaşlanıyor

Prof. Dr. Nayernia çalışma sırasında sperm hücrelerinin çok uzun sürede yaşlandığını da fark ettiklerini söyleyerek "İnsan vücudundaki diğer hücreler, yani sperm hücreleri dışındaki diğer hücreler yaşlanıyor ve bu yaşlanma oldukça hızlı gerçekleşiyor. Ama sperm hücrelerinde yaşlanma bu kadar hızlı değil, yani sperm hücreleri geç yaşlanıyor" dedi. Prof. Dr. Nayernia şöyle devam etti: "Erkeklerin sperm hücrelerinin yaşlanması oldukça uzun bir süre alıyor. Örneğin 15-16 yaşındaki bir erkeğin kemik iliği hücrelerine ya da kalp hücrelerine baktığımız zaman aynı yaş grubundaki erkeğin sperm hücrelerinin diğerlerinden daha genç olduğunu görüyoruz. Yani sperm hücresi yaşlanmıyor ya da genç yaşlanıyor. Bunun nedeni de şu: sperm hücrelerinde genetik materyal transferi gerçekleşiyor, yani sperm hücresi bir kişinin genetik özelliklerini taşıyor ve diğer nesillere aktarmaktan sorumlu. Ama diğer hücreler bundan sorumlu değil. İşte bu genetik materyal nedeniyle sperm hücresi gerçekten yaşlanması oldukça uzun zaman alan bir hücre. Mesela burada bir hastada sperm hücrelerinden ürettiğimiz bir kalp hücresi o hastanın normal kalp hücrelerinden de daha genç oluyor."

Aids'e Karşı Mücadele - 2 (Mithat GÜZEL)

Geçen yazımızda ölümcül bir hastalık olan Aids'e karşı mücadelede en etkili yöntemin, ona yakalanmadan önce gerekli tedbirleri almak olduğunu belirtmiştik. Bu tedbirler, her şeyden önce, Aids'e yol açan virüsün (HI-Virüsü ya da kısaca HIV) bir

çinini kimse öğrenmemiş olur. Ama, adımı belirlemede bir sakınca yok diyorsanız, kendi aile doktorunuza başvurup kolayca test yaptırabilirsiniz.

Bu liste bize şunu göstermektedir:

Rizikosuz ilişkiler

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre Aids hastalığı aşağıdaki hallerde kesinlikle bulaşmaz:

El sıkışmada ve kucaklaşmada bulaşmaz

Tuvalet ortaklaşa kullanımında bulaşmaz

Günlük yaşamda kullanılan eşyalardan bulaşmaz

Havuz ve saunalarda bulaşmaz

Öpüşmekle bulaşmaz

Doktor aletlerinden bulaşmaz

Sivrisinek, böcek sokmasından bulaşmaz

Oksürmekle, aksırmakla, hapşırarak bulaşmaz

insandan diğerine nasıl bulaştığını ve bu bulaşmaya karşı nasıl tedbir alınması gerektiğini bilmekten geçer. Geçen seferki yazıda ayrıntılı olarak bu konuyu işlemiştik. Esas vurgu her türlü cinsel ilişkide prezervatif kullanmak üzerindeydi. Prezervatif hem sizi hem de cinsel ilişkiye girdiğiniz kişileri korur.

HIV Testi

İnsan ancak HI-Virüsü kapmış olduğundan haberiyle, tedaviye başlamak için en uygun fırsatı kullanabilir. HI-Virüsü kapmış olup olmadığınızı size sadece bir HIV-Testi gösterebilir. Çünkü HIV'in ilk bulaştığı başlangıç döneminde, sağlık sorunları ortaya çıkmaz, HI-Virüsü kapmış olmanın belirtileri bünyede kendini açıkça göstermez. Bu ilk dönemlerde kişinin HIV taşıyıcısı olup olmadığı dış görünüşünden anlaşılmaz.

İlke olarak, rizikolu bir davranış ya da ilişkiden (örneğin, kondom kullanmadan yapılan bir cinsel ilişkiden) en erken üç ay sonra yapılacak bir test anlamlı olabilir, çünkü ancak o zaman yapılacak bir test kesin sonuç verir. Ama HI-Virüsünü kapmışsanız ilk üç ay içinde de onu başkalarına bulaştırabilirsiniz.

İsminizi söylemeden HIV testi yaptırabilirsiniz

Büyük hastanelerde, laboratuvarlarda ya da her kantonda varolan Aids-Hilfe kurumlarında kimliğinizi belirtmeden (anonim) test yaptırabilirsiniz. Böylece test yaptır-

Günlük yaşamda HI-virüsünü bulaştırma ya da kapma tehlikesi yoktur. Bu nedenle HIV / Aids'li insanlardan korkmamız ve onları toplumsal yaşamdan dışlamamız için hiç bir neden yoktur.

Aids'le ilgili konularda daha fazla bilgi edinmek istiyorsanız doktorunuza soru sormaktan çekinmeyin. Doktorlar sır saklamakla yükümlüdür. Ayrıca Aids-Hilfe Bern'e telefonla yada bizzat gelerek, kimliğinizi açıklamak zorunda kalmadan sorularınıza cevap alabilirsiniz. Adresimiz ve telefonumuz: Aids-Hilfe Bern, Monbijoustrasse 32, 3011 Bern. Tel: 031 390 36 36, mail@ahbe.ch, www.aids-be.ch Aids-Hilfe Bern ***

Bilgimizi ölçelim

Aids Hastalığı ile ilgili bilgilerinizi biraz sınamak ister misiniz? Evet diyorsanız, işte size 7 soruluk küçük bir test. Cevap anahtarını en altta bulacaksınız. Unutmayın: Birden fazla cevap doğru olabilir!

Sorular

- 1)AIDS hastalığına yol açan HI-Virüsü nasıl bulaşır?
a)Derin öpüşmeyle (dilleri birbirine değdirecek kadar)
b)Korunmadan yapılan vaginal cinsel iliş-

- kiyle
c)Korunmadan yapılan anal cinsel ilişkiyle
d)Herkesle açık çarşı hela ve hamamlarına gidilirse
e)Ağıza dölsuyu veya aybaşı kanaması bulaştıracak şekilde oral cinsel ilişki yapırsa

2)HI-Virüsü (HIV) vucutta bulunan şu sivilardan bulaşır:

- a)Kan (aybaşı kanamasında gelen kan da buna dahildir)
- b)Tükürük
- c)Vagina sıvısı
- d)Dölsuyu (ersuyu)

3)Aşağıdakilerden hangisi benim HI-Virüsü kapmama engel olur?

- a)Prezervatif (kaput, lastik) kullanma
- b)Düzenli aralıklarla HIV testi yaptırma
- c)Eşime olan sadakatım, bağlılığım

4)Prezervatif (kaput, lastik) satın alırken ve kullanırken nelere dikkat etmeliyim?

- a)Büyüklüğüne
- b)Paketi açarken makas kullanmaya
- c)Son kullanma tarihine
- d)Paketin üzerinde şu işaretlerin olmasına: MD, CE veya OK

5)Bugün İsviçre'de HIV bulaşması daha çok hangi yolla oluyor?

- a)Erkekler arasında korunmadan yapılan cinsel ilişki yoluyla
- b)Erkek ve kadın arasında korunmadan yapılan cinsel ilişki yoluyla
- c)Kullanılmış iğnelerin başkaları tarafından kullanılması yoluyla
- d)Kan nakli yoluyla
- e)Annenin çocuğuna bulaşması yoluyla

6)Dünyadaki HIV taşıyıcısı insanların sayısı 33 Milyondur.

- a)Doğu Avrupa / Merkezi Asya'daki HIV taşıyıcısı insanların sayısı ise:
b)10 000
c)570 000
d)1,5 Milyon'dan fazla

7)Yeni bulunan ilaçlar sayesinde Aids tedavi edilebilir:

- a)Doğru
- b)Yanlış

Cevaplar

- 1) b,c,e. 3) a,c 5) b 7) b
- 2) a,c,d 4) a,c,d 6) d

Aids-Hilfe Bern

Bilimin içinden

Öz ve biçim üzerine değerlendirmeler

Son günlerde yaşadığım bazı olaylar ve gözlemler, öz ve biçim üzerine değinmeye değer boyutta. Sadece bilim alanında değil, insanal yaşamın tüm alanlarında öz ve biçime dikkat ederiz, etmeliyiz de. Biçim öze uygun mudur? Ya da öz ,büründüğü biçimle kendini iyi yansıtmakta mıdır?

Biçim görünürde olan ama aynı zamanda özü yansıtır. Öz ise olgunun içeriği, temelde anlamamız gereken yanındır. Geçen ay Frankfurt Kitap Fuarı'na ve Cern'de atomaltı parçacıkların çarpıtılacağı araştırma merkezini; bir grup arkadaşla birlikte gezmeye gittik. Her iki yerde de gördüklerimiz, şaşırtıcıydı denebilir.

Farankfurt Kitap Fuarı'nda onbinlerce metrekairelik alana onlarca dev blok ve her blok içinde de yüzlerce yayınevi standı yerleştirilmişti. Blokları yaya olarak gezmek güç . Bu nedenle fuar içinde ulaşım otobüslerle sağlanıyordu. Bir günde bür blok gezmek zor iken; yüzlerce yayınevinin standlarını dolaşmak ,yazarları dinlemek ,basın toplantılarını izlemek; olanaksızdı. Zaman kısıtlı, sadece bakabiliyorsunuz. Biz de öyle yaptık.

Dünyanın her yerinden yayıncıların ve yazarların toplandığı bu mekanda , ilgililerin orada tanışması ve yayın bağlantısı yapması olanaksız gibi. Yani önceki hazırlıklar , yazışmalar, mailleşmeler yapılan sözleşmeler olmasa ; oradaki birkaç gün içinde birakılmı tanımadıklarını bulup görüşmeyi , insan bildiği yerleri bile karıştırabilir, kendini kaybedebilir. Diğer mallar için kurulan fuarlar bir tarafa , ama bu türden , "kitap fuarı" anlayışı , okuru kitapla ve yazarıyla buluşturamıyor denebilir. Ama kapitalist amaçlara hizmet ettiği bellidir. Ve özellikle bu yıl Türkiye'nin konuk ülke olması , Türkiyeli yayınevlerinin Doğan Medya gibi birkaç tanesi dışında , üç dört metrekairelik mekanlara sıkıştırılması da bunu gösteriyor. Çağımızda kapitalist sistemin özü ile biçimi arasındaki uyumsuzluğun , yani , üretimin toplumsal emek tarafından yapılması ama üretim araçlarının ve üretilen malların , özel şahıslarla gapedilmesinin ; fuar alanındaki bir yansımasıydı gördüklerimiz.

Cenevre'de Meyrin yerleşim alanına bağlı Cern Araştırma Merkezi ise, şehir dışında sıradan bir görünümdeydi. Özellikle turist gruplarına tanıtım yapılan salonların , yani yerüstü mekanların dışında, asıl araştırmaların yapıldığı yeraltındaki bölümler ; vinçler, makineler borular ve kablo yığıntılarıyla , adeta ,sıradan bir fabrikanın deposunu andırıyordu. Camlardan bakıldığında dışarda otlayan koyun ve inekleri bile görmek mümkündü. Bizim beklentimiz, modern , güvenliği çok yüksek binaları ve girişimlerden bir şaşkınlık geçirmemiz bu yüzden. Ama buranın bir tür laboratuvar olarak kullanıldığını , ve projede görevli 10 bin kadar bilim adamının, dünyanın değişik ülkelerindeki bilim merkezlerinde, buradan elektronik ortamdan yollanan bilgilere anında ulaşarak, analiz ettiğini öğrenince; bu manzara şaşırtıcı olmaktan çıkıyor. Kaldı ki, bilim adamlarının öyle gösteriş budalası olmadıkları , amaçlarının bilime katkı olduğunu, zaten onların dağınık mekanlarda çalışmaya alışık olduğunu düşününce de , alçakgönüllü, mütevazı binalarının , yaptıkları teknik işle uyumlu olduğunu, özün biçime denk düştüğünü de görüyoruz.

Yaşadığımız toplum , ilişkileri ve olguları ters yüz edilmiş olarak yansıttığı, yansımalar eğitim ve geleneksel düşünce yolu ile beslendiği için ,özellikle toplumsal olguları algılamada sık sık yanlışlara düşülür. Sistem, olguların biçimini öne çıkartarak dayatıyor ve özü gizliyor. Bu nedenle de biçimi öz olarak algılayabiliyoruz. Toplumsal yanlışların kaynağı tamda buradadır. Toplumun bireyleri de farklı kültür ve eğitim düzeyinde ve farklı sınıflara mensup olduklarından , herkesin aynı olguyu farklı cephelerden, kendi buldukları mevziden algılayarak, farklı sonuçlara ulaşması ; sanki doğal birşeymiş gibi algılanabiliyor. Ama unutulmasın ki, insan sayısı kadar algı ya da görüş yoktur. Sınıflandırma sonrasında görülecek olan ,sınıfsal dünya görüşleri ve karşıt bakış açılarıdır. Kısacası ve işin özü; egemenlerin ve ezilenlerin bakış açılarının farklı olmasındadır. Bu özellikle sanatsal yaratım alanlarında da böyledir. Mimari bir yapıtı, heykeli, resmi, müzik eserini, bir şiiri, romanı, bir filmi herkes farklı algılayabiliyor. Soyutlamanın ; imgelerin işe karıştığı sanatsal ürünleri anlamaya çalışırken; özü kavramak, işte bu nedenle önemlidir.

Geri, ortaçağ ilişkilerinin hakim olduğu dönemlerde, geriliğe yaslanan egemen hükümdarlar, çağının ilerisinde düşünen birçok bilgin ,düşünür ve sanatçıyı, toplumu biçime yönlerecek; linç ettirebilmiştir. Hallac-ı Mansur'da sadece bunlardan biridir. Onun suçu , tanrıyı bedeninde tüm hücrelerinde hissetmesi ve bu nedenle " Enel Hak'ım " demesiydi. Geri egemen düşünce " Mansur kendini tanrı ilan etti" söylentisini yayarak onu linç ettirerek öldürttü. Günümüzde de bu türden linç olayları, aydınlarla, şairlere ve sanatçılara ne yazık ki yapılıyor. Madimak Oteli'ndeki yakarak linç etmenin , modern çağdaki bu ortaçağ barbarlığının Genco Erkal ve ekibi tarafından, "Sivas 93" adıyla belgesel tiyatro olarak sahnelenmesini izledikten sonra; öz ve biçim üzerine birkez daha düşünüyorum. Tiyatro eserindeki özü, biçime uygunluğu değil kastım. İnsanlardaki uyumsuzluk, yani aynı özden gelenlerin , aynı tanrıya ve peygambere inananların , kardeş olanların ; tahrikle gaza getirilerek, yanıtılarak birbirine kırdırılması, özlereinden sapıtılması ne yaman bir çelişki. Belki de tiyatrodan Genco Erkal, Nazımın " Koyun gibisin be kardeşim" dizelerini bu nedenle okudu.

Elbette tüm bu yazı sınırları içinde söylenenler ; "yazanlar, çizerler, sanatçılar hep doğru yapıyor, özü en iyi yansıtabilecek biçimi buluyor da , bu halk ne yazık ki anlamıyor" şeklinde yorumlanmamalı. Bir aile içinde bile, karşılıklı saygı ve sevgisini ifade edemeyip , bunu kiskanarak ya da öldürerek dışa vuran bir toplumdan geliyoruz. Uygun biçimi, yani özümüzü yansıtabilecek en iyi biçimi bulmak zorundayız. Bu herkes için geçerlidir. İnsanlar ya olduğu gibi görünmeli ya da görüldüğü gibi olmalı ; öz, söze , yani biçime uygun olmalıdır..

Toplumun ilerisinde olduğu düşünölenler, yazar, çizer sanatçılar da, sorumluluk sahibi olarak, anlatmak istediklerinin özünü; soyutlamalarla , süslemelere, yalana dolana kaçmadan en yalın şekiyle yansıtabilecek bir biçimi, tarzı benimsemek zorundadır. Çünkü ,felsefenin babası sayılan Aristo'nun da belirttiği gibi: " Sözün en güzeli, söyleyenin doğru olarak söylediği, dinleyenin de yararlandığı sözdür." nidal@balcab.ch

Biz Hayat TV izliyoruz...

